שער הכוונות — דרושי תפילת המנחה

דרוש א':

בענין תפלת מנחה כבר נתבאר אצלינו בדרושי' בענין השינויים שיש בין התפלות דחול ושבת אמנם קיצור הדברים הוא זה כי הנה זווג דתפלת המנחה הוא ישראל עם לאה שהוא בחצי העליון דז"א מחזה ולמעלה. וכבר נודע כי שם במקום החזה הוא מקום היסוד הראשון דז"א כי שם מסתיימים ו' קצוות העיקריי' של ז"א עצמו כי מה שהיו תחילה חג"ת ונה"י נעשו לו עתה חב"ד וחג"ת ובבחי' היסוד ההוא אשר שם מזדווג עם לאה אבל רחל היא עם ז"א אחור באחור אלא שכיון שלאה חזרה בצד פנים נשאר מקום פנוי לרחל ואז נגדלת אחור באחור שוה בשוה בכל שיעור קומת ז"א כולו עד ראשו. אמנם רחל אינה מזדווגת עמו לסיבה הנז' כי היא אחו' באחו' אבל יש ספק אם בתפלת המנחה נכנסין בז"א הו"ק דמוחין דמצד אימא בלבד. או אם גם נכנסי' אף הג"ר דמוחין דמצד אימא. גם אני מסופק אם נכנסין בו ו"ק דמוחין דאימא לבד וגם נכנסין הו"ק דמוחין דאבא לבד ע"ד שהוא בתפלת ערבית אמנם פשיטא לי שנכנסין בו מוחין דו"ק דגדלות דמצד אימא. והנה בדרוש הא' שביארנו לעיל בדרושי ק"ש דשחרית ושם נת' באורך ענין תפלת המנחה וטעם למה אין בה יחוד ק"ש ולמה יש בה נ"א וע"ש היטב. גם נתבאר שם כי לפי שנשאר בז"א עדיין הרושם של אותם המו' שנכנסו בו בשחרי' לכן אין צורך לחזור עתה לומר ק"ש עוד פ"א אמנם עכ"ז מכח ההוא רשימו יש זווג גמור במנח' כנז' ולכן יש בו נ"א אמנם הוא נמשך מכח הארת ק"ש דשחרית כנז' שם. גם נתבאר כי תפי' המנחה היא דינין לפי שהזווג הזה הוא של לאה שהיא דינין וגם כי רחל שהיא רחמים עומדת אחור באחור וכנ"ל בדרוש שקדם לזה ולא עוד אלא שאין לו עתה מוחין חדשים אלא מן הרשימו של המוחין דשחרית ולכן הוא זמן שליטת הדינים אבל אינו כמו בערבית כי אז תכלית שליט' הדינין כמו שנתבאר בדרוש שקדם לזה ואמנם פ"א שמעתי ממורי ז"ל כי תפלת המנחה היא דינא קשיא ולכן אין העיקר שלה רק תפלת העמידה ואין בה יחוד ק"ש:

אמנם היא בעולם האצילות אבל אם היינו מחברים עמה ומזכירי' אח היכלי עולם הבריאה היו הקלי' מתעוררות בעולם אמנם תפלת ערבית היא דינא רפיא כו' כמשי"ת בע"ה יע"ש:

דרוש ב':

בענין תפלת המנחה מיוסד על פ' ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו כו' ופסוקי' אחרים. הנה נודע מ"ש בזוהר תרומה קס"ו ע"ב ענין אותם הי"ש עלמין דשריין תחות כורסיא ר"ז כמנין אור בסטרא דימינ' וק"ג עולמות בסטרא דשמאלא כו' וביאור הענין הזה נת' במקומו אמנם אותם ק"ג עולמות דבסטר שמאלא הם בגי' מנחה לפי שהם מתעוררים אחר חצות היום אשר אז מתעורר שמאלו של יצחק ולכן נקרא תפלת המנחה גם דע כי הנה כל הדינים הם מגבורות מנצפך ואותיות מ"ן דמנחה הם שני אותיות ראשונות דמנצפך. גם נודע כי כל הה"ג דמנצפ"ך חוזרין להתקבץ בחוטמא קדישא

אות ח' אשר שם הוא מקום ומקור כל הדינין והתבסמותם כמבואר אצלינו בפ' ואסף איש טהור את אפר הפרה כו' וע"ש ואח"כ הם נמשכין בפומא קדישא אשר היא אות ה' כנודע וז"ס ב' אותיות ח"ה של מנחה והרי נתבאר איך שם מנחה מורה על מציאות הדינין של הגבור' שהם ק"ג כמנין מנחה. והנה נתבאר כי הזווג דמנחה הוא בסוד אחור באחור כשיעור קומת ז"א כולו. וענין זה לא היה אלא במשכן שילה וזהו מה שרמזו רז"ל אל המנוחה זו משכן שילה ואל הנחלה זו בית עולמים כי שם במשכן שילה היה הזווג ג"כ ע"ד הנז'. ואלו הם אותיות מנוחה מנחה ו' פי' כי המנחה היא בחי' הגבורה דז"א הנק' ו' גם ז"ס וירא מנוחה כי טוב כי הוא נמשך מן הר"ז עולמות דבסטר ימינא שהוא החסד הנק' טוב ובהצטרפו' כולם הם י"ש עולמות והנה אותיות אלו של מנחה המורות על הגבו' והדינים יחזרו לעתיד לבא ויהיו אותיות נחמה. ונחזור לבאר הפסוק שאמר ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו. כי הנה המנחה ה"ס ק"ג עולמות שביד שמאל והיא הגבו'. וזמ"ש ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו ולא אמר בידיו לשון רבים רק בידו לשון יחיד כי יען היא יד שמאלית דיעקב ז"א ולפי שעשו הרשע נמשך מן הגבו' לכן נתן לו חלקו משם ועשו הרשע רמז לו כי גם הוא אם ירצה יוכל להתאחז ולינק מכל הי"ש עולמות ע"י קטרוגו שיכול לקטרג על ישראל וז"ש אחי י"ש לי רב כלו' כל הי"ש הם לי אם ארצה לקטרג על ישראל:

ענין הוידוי של אחר תפלת המנחה גם הוא ע"ד מה שביארנו בוידוי דשחרית שתכה באגרוף על החזה בכל תיבה ותיב' מן תיבות הוידוי ובאותה הכוונה עצמה שביארתי בתפל' שחרית. ענין הקדישים של תפלת המנחה כבר נתבאר לעיל עם שאר הקדישים של תפילת שחרית ושם כתבתי ביאור כוונתם גבי קדיש הודו:

שאר מנהגים שיש בתפלת המנחה הנה בענין הצדקה עיקר נתינתה היא בשחרית גבי ויברך דוד כנ"ל. אבל עתה בזמן המנחה הוא זמן הדינים ואינו כ"כ מוכרח נתינת הצדקה עתה כמו בשחרית אבל עכ"ז היה מורז"ל נוהג לתת צדקה גם במנחה קודם שיתחיל להתפלל והיה נותן שלש פרוטות ע"ד מ"ש בשחרית גם היה נזהר מאד לאומרה בטלית ותפילין וכבר כתבתי בתפל' שחרית כי בראשונה היה נוהג להניח במנחה תפילין כסבר' ר"ת ואח"כ עשה זוג תפילין ע"ד שימושא רבא והיה מניחם בתפל' המנחה והיה נזהר מאד לא להיות מעוטף בטלית ותפילין אחר שקיעת החמה ותיכף היה מסירם מעל ראשו והיה חושש בדבר זה מאד. וכבר נת"ל ג"כ ענין זה גבי נוסח התפלה בסופה. גם היה נזהר מאד בתכלית שלא לאומרה בלא חזרה אלא בתחיל' בלחש ואח"כ בקו"ר כמו בתפלת שחרית ומכ"ש בתפל' שחרית ומוסף ואף אם היה סמוך לשקיעת החמה מעט. ולא עוד אלא אפי' אם היה בע"ש קודם לשקיעת החמה היה או' בלחש ואח"כ או' בקו"ר גם היה נזהר מאד שלא לאומרה אלא סמוך לשקיעת החמה כנז' בגמ' על פסוק יראוך עם שמש כו' גם צריך לזהר שבעת העמידם של תפלת המנחה בלבד שתאסו' ותחבק ב' ידיך זו ע"ג זו יד ימנית על השמאלית גם צריך שתעצום עיניך ותסגרם בעת עמידת תפלת המנחה בלבד וכבר נתבאר ב' ענייינים אלו וביאור הכוונה שצריך לכוין בשניהם לקמן באותם הדרושים של שינויים שיש בין שלש תפלות וע"ש: